

Szőlőtermesztés és bortermelés, kereskedelem és fogyasztás a világon

Tartalom

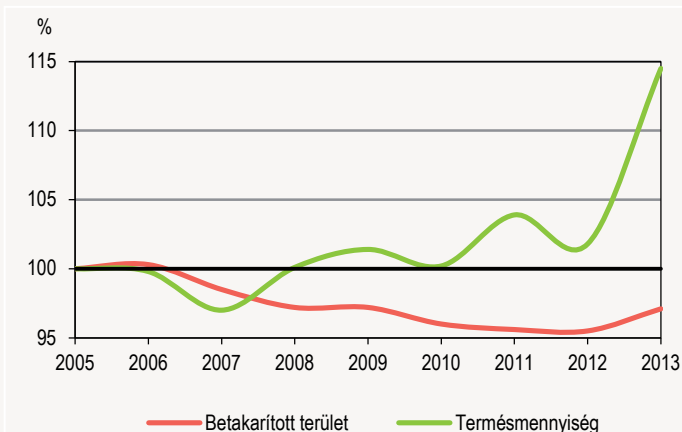
A legtöbb szőlő Európában terem, de jelentősen nő Ázsia részesedése	1
Étkezési szőlőt Kínában, mazsolát az Egyesült Államokban állítanak elő a legnagyobb mennyiségben	2
A világ bortermelésének Európa a központja, de dinamikusan nő Chile és Kína termelése	2
A bor exportjában Franciaország és Olaszország, az importjában pedig az Egyesült Államok és Németország emelkedik ki	3
A világ borfogyasztása stagnált az utóbbi években	4

A legtöbb szőlő Európában terem, de jelentősen nő Ázsia részesedése

Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Világszervezetének, a FAO-nak a 2013. évre vonatkozó adatai szerint a **szőlő globális termésmennyisége** 77,2 millió tonna volt, 15%-kal több, mint 2005-ben. A növekedés a termésátlag emelkedésével magyarázható, a betakarított terület 2013. évi nagysága (7,2 millió hektár) ugyanis 2,9%-kal elmaradt a nyolc évvel korábbitól. A FAO által számított termésátlag 2013-ban jelentősen nőtt az előző évhez képest (hektáronként 1,1 tonnával 10,8 tonnára), és nagy szerepe volt abban, hogy a 2013. évi termésmennyiség számottevően meghaladta a nyolc évvel korábbit. Hat év csökkenést követően 2013-ban a betakarított terület is nőtt az egy évvel korábbihoz képest (+1,7%), a termésmennyiség pedig 13%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

1. ábra

A szőlő termésmennyiségének és a betakarított területének alakulása a világon (2005 = 100%)

¹ 2000-hez képest még jelentősebb változások következtek be: Európa részesedése 13 százalékponttal csökkent, Ázsiaé 10 százalékponttal nőtt.

² A FAO országgrangoraiban alkalmazott megközelítéssel azonos módon Kína alatt „Kína, anyaországot” értjük, amely nem tartalmazza Hongkong, Makaó és Tajvan adatát.

A szőlőtermés **földrészenkénti mennyiségét** tekintve 2013-ban a világtermés legnagyobb része, 38%-a Európában, közel harmada Ázsiában, valamivel több mint ötöde pedig Amerikában termelt. E három földrész együttes részesedése meghaladja a 90%-ot, Afrika, valamint Ausztrália és Óceánia részesedése nem jelentős. Figyelemre méltó változás 2005-höz képest, hogy Európa aránya 5 százalékponttal csökkent a világtermésből, miközben Ázsiáé ugyanilyen mértékben nőtt¹. Amerikában a szőlőtermesztés a kontinens északi és déli részére egyaránt jellemző, a 2010–2013. években Észak-Amerika rendre 10, Dél-Amerika pedig 11%-kal részesedett a globális termésmennyiségből.

Az emberiség szőlőtermesztéssel 6-8 ezer évvel ezelőtt, a Közel-Keleten kezdett el foglalkozni. A borkészítés céljából történő szőlőtermesztés első tárgyi emlékeire a mai Grúzia területén bukkantak a régészek. A szőlő és bor számos helyen szerepel az Ó- és Újszövetségben, jelentőségük az ókori görögöknél és rómaiaknál is kiemelkedő volt. A szőlő három legfontosabb felhasználási formáját a bor, az étkezési szőlő és a mazsola jelenti, de más hasznosítási lehetőségek is adódnak. Ilyen például a szőlőlé és szőlőlé-koncentrátum gyártása, zselé vagy dzsem készítése, valamint az antocián pigment kivonása, amit az élelmiszeriparban színezőanyagként hasznosítanak. A mellékterméket jelentő magból kedvező élettani hatású olaj sajtolható. A bor ipari felhasználását pedig a borpárlatnak (konyak vagy pálinka) és a borecetnek a gyártása, valamint az etil-alkoholnak az energiatermelés céljából történő lepárlása jelenti.

Európában a szőlő **termésátlaga** (2013-ban 8,2 tonna/hektár) elmarad a többi kontinensen tapasztalttól, illetve a világlágtól (utóbbi utóbbinál ugyanebben az évben 24%-kal). Az alacsonyabb európai terméshozam egyebek mellett azzal magyarázható, hogy ezen a földrészen a szőlőt elsősorban a bortermelés céljából termesztik, amelynek hozama elmarad a termést friss gyümölcsként, gyümölcsként vagy mazsolaként hasznosító fajtáktól.

Európa részesedése a **betakarított terület** nagyságából még nagyobb, mint a termésmennyiségből: 2013-ban részesedése 50%-os volt. 2013-ban ugyanakkor a 2005. évinél 15%-kal kisebb területen, 3,6 millió hektárról szüreteltek szőlőt. Az európai terméshozam 90%-a az Európai Unió tagállamaiban történik, ahol 2008 és 2011 között – a közös borpiacon zavarainak elhárítása érdekében, az 1,8 milliárd literre becsült bortúltérmelés csökkentése céljából – a szőlőültetvények kivágását ösztönző támogatási rendszert működtettek. Ázsiában és Amerikában az utóbbi nyolc év során ugyanakkor kétszámjegyű növekedés következett be a terület nagyságában, amelynek hatására Európa részaránya 7 százalékponttal mérséklődött.

A **világ országai közül** Kína² termesztette a legtöbb szőlőt 2013-ban, s a 11,6 millió tonnás termésmennyisége kétszerese volt a nyolc évvel korábbihoz. A 2005. évi rangsorban még csak ötödik helyezést elérő távol-keleti ország 2010-ben előzte meg a rangsort addig vezető Olaszországot. Kínán kívül számottevő termésmennyiséget jellemezte még Indiát és Chilét. Franciaországban és Olaszországban ugyanakkor csök-

kent a szőlő termésmennyisége. 2013-ban a világtermés 71%-át a tíz legnagyobb termésmennyiséggel rendelkező országban szüretelték le. Hazánkban ugyanebben az évben 494 ezer tonna szőlő termett, amely a 21. legnagyobb termésmennyiség volt a világon.

2012-ben a **szőlőtermés értéke a világon** – a FAO számítása szerint – 64 milliárd dollár volt, szemben a hét évvel korábbi 41 milliárd dollárral. A szőlőtermés értéke a 2006–2012. években éves átlagban 6,8%-kal nőtt, lényegesen nagyobb mértékben, mint a mennyiség a 2006–2013. esztendőik során (1,7%). Az értékadat nagyobb mértékű növekedése az egységárak emelkedését jelzi. A **szőlőexport globális értéke** 2012-ben 7,2 milliárd dollár volt a FAO adatai szerint, 82%-kal több, mint 2005-ben. Az export értékének a termelési értékhez viszonyított aránya (11%) lényegesen nagyobb, mint a kivitel mennyiségének a részeseződése a világtermés mennyiségéből (5,9%), ami azt jelzi, hogy a nemzetközi kereskedelemben a magasabb egységárú – étkezési – szőlő kerül.

1. tábla

A világ legjelentősebb szőlőtermesztő országai, 2013

Rang-sor	Ország	Mennyiség, millió tonna	A mennyiség éves átlagos változása 2005-höz képest, %	Termés-átlag, ^{a)} tonna/hektár	Érték, ^{a)} 2012, milliárd USA-dollár	Az érték éves átlagos változása 2005–2012 között, %
1.	Kína	11,55	9,0	15,8	12,28	24,1
2.	Olaszország	8,01	-0,8	11,4	2,77	-4,3
3.	Egyesült Államok	7,74	1,1	19,6	4,91	5,0
4.	Spanyolország	7,48	2,7	7,9	4,09	1,0
5.	Franciaország	5,52	-2,6	7,3	11,11	3,3
6.	Törökország	4,01	0,5	8,6	2,99	-1,3
7.	Chile	3,30	4,9	15,0	2,09	16,8
8.	Argentína	2,88	0,2	12,3	1,88	4,2
9.	India	2,48	5,9	21,0	1,20	8,5
10.	Irán	2,05	-4,5	9,9	1,27	14,0
Világ összesen		77,18	1,7	10,8	64,32	6,8

a) A FAO által számított adatok.

Étkezési szőlőt Kínában, mazsolát az Egyesült Államokban állítanak elő a legnagyobb mennyiségben

Az emberiség a világ szőlőtermésének mintegy negyedét feldolgozatlanul fogyasztja el. Az **étkezési szőlő termésmennyisége** az Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériumának (USDA) adatai szerint a 2013/14-es termésévben 20,1 millió tonna volt a világon. A legnagyobb, 8,1 millió tonnás termés Kínához kötődik. A második legnagyobb termeszto India (2,5 millió tonna), a harmadik pedig Törökország volt (2,2 millió tonna). Az **étkezési szőlő fogyasztásában** szintén Kína áll a rangsor elején, amit India követ a sorban. Kína fogyasztása az elmúlt néhány év során több millió tonnával nőtt, és a – borszőlőnél drágább – csemegeszőlő világtermelésben elért részarány-növekedése hozzájárulhatott a szőlő globális szinten tapasztalt drágulásához. A negyedik helyezett Törökországban, ahol az iszlám vallás tiltja az alkohol fogyasztását, 2,0 millió tonna szőlőt fogyasztottak el a 2013/14-es termésévben, csupán 15%-kal kevesebbet, mint a tőle 6,6-szer népesebb Európai Unióban. Ami a **csemegeszőlő külkereskedelmét** illeti: az Európai Unió, valamint az Egyesült Államok évi 5–600 ezer tonnás szőlőimportot bonyolít le, bár utóbbi ország exportja is jelentős. (Importban a fő partnere Chile, exportban pedig Kanada, valamint Mexikó.) Behozatalban még Oroszország, Kína, Kanada és Hong Kong említhető meg. Exportban Chile a világelső, a második helyezett Egyesült Államokat pedig Peru, a Dél-afrikai Köztársaság és Törökország követi a sorban. Az **európai uniós országok** uniós belüli exportforgalma 2014-ben – az Eurostat adatai alapján – 954 ezer tonna volt étkezési szőlőből, amelyből a legnagyobb forgalmat Olaszország (405 ezer tonna) bonyolította le.

Az USDA adatai szerint a 2013/14-es termésévben a **mazsolatermelés** globális mennyisége 1,2 millió tonna volt, amit mintegy 5 millió tonna szőlő felhasználásával lehetett előállítani. (Szárítás közben a szőlő a tömegének háromnegyedét veszíti el.) A világon a legtöbb mazsolát az Egyesült Államok termeli (2013/14-ben 371 ezer tonna); a termelés Kalifornia államra koncentrálódik. A legutóbbi termésévben százezer tonnát meghaladó mennyiség jellemezte még Törökországot, Kínát és Iránt. Az Európai Unió lényegében a teljes fogyasztását (2013/14-ben 332 ezer tonna) importból fedezi, a legnagyobb szállítója Törökország (186 ezer tonna). Az Egyesült Államok a legutóbbi termésévben 159 ezer tonna mazsolát exportált, ezzel – Törökországot követően és Iránt megelőzve – a második legfontosabb exportőr volt a világon.

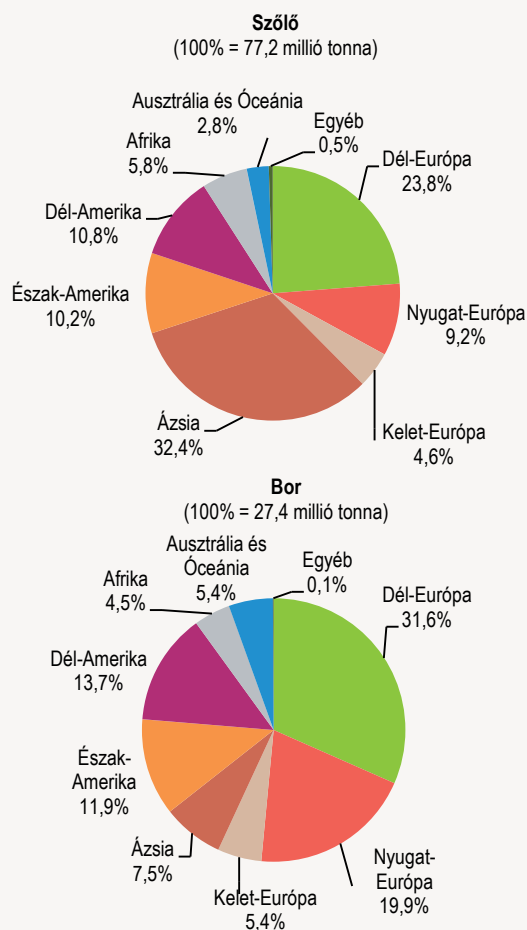
A világ bortermelésének Európa a központja, de dinamikusan nő Chile és Kína termelése

A világ bortermelése 2013-ban 27,4 millió tonna volt. Ezt a mennyiséget mintegy 40 millió tonna szőlőből állították elő, amellyel a bor a szőlő legfontosabb felhasználási formáját jelenti. 2005–2013-ban a bor globális termelési mennyiségét illetően az egyik év növekedését jellemzően a rákövetkező év csökkenése követte, a 2013. évi mennyiség 3,9%-kal maradt el a nyolc évvel korábbitól.

A világ bortermeléséből Európa részesedése jelentősebb, mint a szőlőből (57, illetve 38%). Európa részaránya ugyanakkor a bortermelésben is jelentősen csökkent 2005 és 2013 között (-8 százalékpont). Érdekeség ugyanakkor, hogy amíg a szőlő termesztésében leginkább Ázsia részaránya növekedett, addig a bortermelésben Amerikáé (20%-ról 26%-ra). 2013-ban az Európai Unió a globális bormennyiség 52%-át termelte meg, részaránya 2005-ben ugyanakkor még 61%-os volt.

2. ábra

A szőlő és a bor termelési mennyisége világrészek, régiók szerint, 2013

A világ legnagyobb bortermelője Franciaország, ahol 2013-ban 4,3 millió tonna bort készítettek. Európában – Franciaországon kívül – még két nagy, 1 millió tonnánál több bort termelő ország van: Olaszország és Spanyolország. Mindhárom országban jelentősen csökkent a termelés 2005-höz képest. (A 2005-ben még harmadik Olaszországot meg is előzte az Egyesült Államok, ahol 11%-kal nőtt a termelés.) A nagy növekedést felmutató országok között az 5. helyezett Chilét lehet legelőször említeni, amelynek termelése nyolc év alatt több mint 1 millió tonnával emelkedett. Kína termelése ugyanennyi idő alatt mintegy negyedével nőtt. Hazánk 2013-ban a 15. legnagyobb termelő volt a világon. Érdemes ugyanakkor figyelembe venni, hogy a szőlőtermesztés éghajlati igényei olyanok, hogy a világ több mint 200 országa közül csak mintegy 70 országban készítenek bort.

2. tábla

A világ legjelentősebb bortermelő országai, 2013

Rangsor	Ország	Mennyiség, ezer tonna
1.	Franciaország	4 293
2.	Olaszország	4 107
3.	Egyesült Államok	3 217
4.	Spanyolország	3 200
5.	Chile	1 832
6.	Kína	1 700
7.	Argentína	1 498
8.	Ausztrália	1 231
9.	Dél-afrikai Köztársaság	1 097
10.	Németország	841
..	..	..
15.	Magyarország	262
Világ összesen		27 422

A bor exportjában Franciaország és Olaszország, az importjában pedig az Egyesült Államok és Németország emelkedik ki

A bor nemzetközi kereskedelme lényegesen jelentősebb, mint a gyorsan romló szőlőé³. 2012-ben a bor globális exportja 10,3 millió tonna, illetve 32,8 milliárd dollár volt a FAO adatai szerint.⁴ A bor 2012-ben az ötödik

legnagyobb értékben kereskedett termék volt az – állati eredetű termékeket is magában foglaló – agrártermékek rangsorában. (A legnagyobb értékben a szójababbal kereskedtek, amelyet a búza, a pálmaolaj és a kukorica követett.) A bor világexportja jelentősen bővült 2005 és 2012 között, az utóbbi év kereskedelmi mennyisége 31, értéke pedig 59%-kal haladta meg a hét évvel korábbit. E növekedések pedig azzal együtt következtek be, hogy a gazdasági világválság hatása a borkereskedelem piacán is érződött: 2008-ban a kereskedett mennyiség 2,9%-kal mérséklődött, a rákövetkező évben pedig az érték 15%-kal esett vissza az egy évvel korábbihoz képest.

A világ legnagyobb borexportőrei – mennyiség és érték szerinti adatok alapján is – az Európai Unió legnagyobb mennyiségű szőlőt termeszto és bortermelő országai: Franciaország, Olaszország és Spanyolország. Figyelmet érdemel ugyanakkor, hogy a mennyiség szerint harmadik legnagyobb borexportőr ország, Franciaország az értékat alapján messze a legnagyobb kivitelű bonyolította le 2012-ben. Az eltérés abból fakad, hogy a francia borok drágák, egységáruk (6,4 dollár/kg) több mint kétszerese a világátlagnak. Az Eurostat adataiból számítva például a francia pezsgő exportban számított egységára (13,0 euró) 3,9-szerese az olasz, és 5,2-szerese a spanyol pezsgőének⁵. A palackos bor exportjában is Franciaország a legdrágább e három ország közül, ráadásul a palackos bor a francia exportmennyiségből mintegy héttizedes aránnyal részesedett 2012-ben, míg Spanyolország kivitelében – a palackosnál lényegesen olcsóbb – hordós bor⁶ volt a legnagyobb volumenben külpiaconra szállított bortermék.

Hazánk 2012-ben a FAO adatai szerint 52 ezer tonna bort szállított külpiaconra, amivel a 17. legnagyobb exportőr volt a világon. Borexportunk értéke 78,0 millió dollár volt, ami a 24. legnagyobb érték a világon. Az érték szerinti kedvezőtlenebb helyezés arra utal, hogy olcsóbb egységáru borokat exportálunk, mint a mennyiségi rangsorban a hozzánk hasonló helyezést elérő országok.

Importban az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és Németország a legnagyobb felvevőpiacok. A magas jövedelmű országok közül két ország, Japán és Svájc drága (6,0, illetve 6,3 dollár/kilogramm egységáru) borokat importál, ezzel csak az érték szerinti rangsor első tíz országa közé kerültek be, a mennyiség szerintibe nem. Oroszország esetében ezzel szemben az egységár (1,6 dollár/kilogramm) a felét sem érte el a világátlagnak (3,3 dollár/kilogramm), amellyel az érték szerinti rangsorban hat helyezéssel hátrébb került, mint a mennyiség szerintiben.

3. tábla

A világ legjelentősebb borexportáló országai, 2012

Mennyiség szerint				Érték szerint			
rangsor	ország	ezer tonna	legfontosabb partnerország	rangsor	ország	millió dollár	legfontosabb partnerország
1.	Olaszország	2 105	Németország	1.	Franciaország	10 053	Egyesült Királyság
2.	Spanyolország	2 095	Franciaország	2.	Olaszország	5 991	Egyesült Államok
3.	Franciaország	1 565	Németország	3.	Spanyolország	3 121	Németország
4.	Chile	747	Egyesült Államok	4.	Ausztrália	1 957	Egyesült Államok
5.	Ausztrália	735	Egyesült Királyság	5.	Chile	1 783	Egyesült Államok
6.	Dél-afrikai Közt.	413	Egyesült Királyság	6.	Egyesült Államok	1 383	Kanada
7.	Egyesült Államok	401	Egyesült Királyság	7.	Németország	1 259	Hollandia
8.	Németország	395	Hollandia	8.	Új-Zéland	986	Ausztrália
9.	Argentína	373	Egyesült Államok	9.	Argentína	929	Egyesült Államok
10.	Portugália	334	Angola	10.	Portugália	905	Franciaország
Világ összesen		10 343		Világ összesen		32 810	

³ A szőlő globális exportja 4,1 millió tonna, illetve 7,2 milliárd dollár volt 2012-ben.

⁴ Ugyanebben az évben a mezőgazdasági termékek világexportja 1337 milliárd dollár volt, amely érték 7,3%-kal részesedett a globális termékexportból.

⁵ A Szőlőtermesztők és Bortermelők Nemzetközi Szervezetének (OIV) adatai szerint 2013-ban Franciaország részesedése a pezsgőexport globális értékéből 53% volt.

⁶ A hordós borként exportált terméket lehetséges, hogy az importáló országban palackozzák. Az Egyesült Államokból Németországba szállított bor többségét például hagyományosan Németországban palackozzák.

4. tábla

A világ legjelentősebb borimportáló országai, 2012

Mennyiség szerint				Érték szerint			
rangsor	ország	ezer tonna	legfontosabb partnerország	rangsor	ország	millió dollár	legfontosabb partnerország
1.	Németország	1 527	Olaszország	1.	Egyesült Államok	5 059	Olaszország
2.	Egyesült Királyság	1 304	Olaszország	2.	Egyesült Királyság	5 012	Franciaország
3.	Egyesült Államok	1 168	Olaszország	3.	Németország	3 114	Olaszország
4.	Oroszország	662	Olaszország	4.	Kanada	1 976	Franciaország
5.	Franciaország	599	Spanyolország	5.	Kína	1 581	Franciaország
6.	Kína	394	Franciaország	6.	Japán	1 549	Franciaország
7.	Hollandia	381	Franciaország	7.	Belgium	1 236	Franciaország
8.	Kanada	377	Olaszország	8.	Svájc	1 187	Franciaország
9.	Belgium	313	Franciaország	9.	Hollandia	1 140	Franciaország
10.	Olaszország	266	Spanyolország	10.	Oroszország	1 060	Olaszország
Világ összesen		10 133		Világ összesen		33 445	

A világ borfogyasztása stagnált az utóbbi években

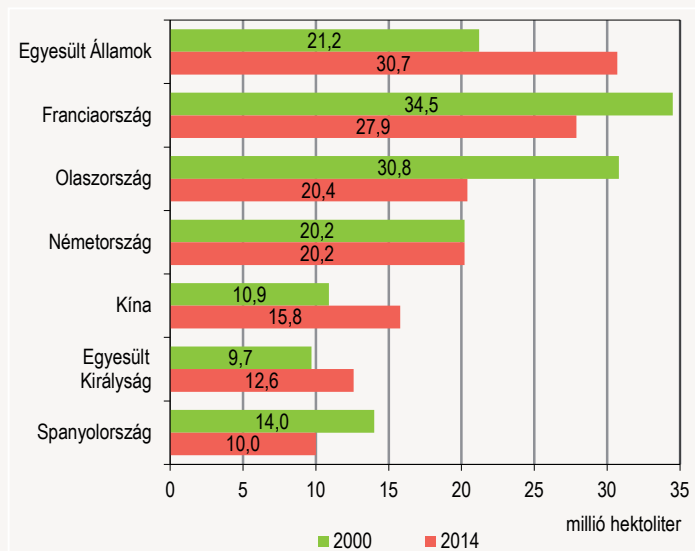
A Szőlőtermesztők és Bortermelők Nemzetközi Szervezetének becslése szerint 2014-ben a világ borfogyasztása 240 millió hektolitert tett ki, lényegében ugyanannyit, mint a 2009–2013. években. A borfogyasztás 2000 és 2007 között összességében 12%-kal nőtt, s a csúcspontot jelentő 2007-ben 252 millió hektoliter volt. 2008-ban és 2009-ben – a gazdasági világválság hatására – ugyanakkor 240 millió hektoliterre csökkent az elfogyasztott mennyiség. 2013-ban a borfogyasztás 6%-át a pezsgők jelentették, ezek fogyasztása 2003–2013 során lényegesen nagyobb mértékben nőtt, mint a boré, előbbi 30, utóbbi pedig 4%-kal bővült. A fogyasztói szokások változásának hatására a pezsgőfogyasztás egyre kevésbé korlátozódik az év végére.

A világ legnagyobb borfogyasztója 2014-ben is az Egyesült Államok volt, fogyasztása 2000-hez képest 45%-kal nőtt. Az Egyesült Államokon kívül számottevően emelkedett a fogyasztás Kínában, az Egyesült Királyságban és – a 3. ábrán nem szereplő országok közül – Oroszországban, valamint Ausztráliában. Az USDA adatai szerint Franciaországban és Olaszországban ugyanakkor – ahol a borfogyasztás a kultúra és tradíció része – évtizedek óta csökken⁷. Olaszországban például az 1970-es években még 110 liter volt az egy főre jutó éves borfogyasztás, 2014-ben viszont már a 40 litert sem érte el. A tendencia egyrészt az alkoholfogyasztás-ellenes kampányok hatásával magyarázható, másrészt többek között azzal, hogy a fiatal generáció más alkoholtermékeket (sör, likőr, pálinka) részesít előnyben a borral szemben.

7 Szintén csökkenő tendencia figyelhető meg több más, hagyományosan nagy bortermelő ország fogyasztásában is, úgymint Spanyolország és Argentína esetében.

3. ábra

A világ legnagyobb – 2014-ben legalább 10,0 millió hektoliter – mennyiségben bort fogyasztó országai

Forrás: Szőlőtermesztők és Bortermelők Nemzetközi Szervezete.
A világ összesen 2000-ben 226 millió, 2014-ben pedig 240 millió hektoliter volt. A 2014-es adatok becslések.

További információk, adatok
(linkek):

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789